

Homer: Odysseen (22. sang)

Oversat af O.S. Due,

Arkaisk tid (600-480 f.v.t.)

(Original linjeangivelse)

Da rev den snilde Odyssees med ét sine pjalter af kroppen
og i et spring var han oppe på tærsklen med buen i hånden.
Og ud af koggeret hældte han alle de hurtige pile
ned foran fødderne af sig og råbte til friernes skare:

“Så er den endt, den grusomme prøve, og nu vil jeg skyde (5)
efter et helt andet mål som slet ingen endnu har truffet,
se om jeg rammer det rent og Apollon forunder mig hæder.”

Og mod Antinoos løsned han da et stingende pilskud.
Han sad netop og svinged et gyldent dobbelthanksbæger
i sine hænder og ville just løfte det op for at drikke. (10)
At han var truet af drab, det end ikke strejfed hans tanke.
Hvem ville tro at en eneste mand blandt så mange gæster,
var han end aldrig så modig og stærk, skulle være så dristig
at ville volde ham død og fordærv og sortnende uliv?
Men han blev ramt af Odyssees just dér hvor han sigted, i struben. (15)
Odden af pilen gik tværs gennem halsen og ud gennem nakken.
Bagover gik han han med ét, og pokalen faldt ud af hans hænder,
og af hans næsebor stod der en fløjte af blodet der sprøjted
af dem i to tykke stråler. Han spjætted med foden så bordet
vælted omkuld og maden derpå blev kastet på gulvet, (20)
brød og kebab griset til. I hallen blev der en voldsom
larm og spektakel da bejlerne så ham styrte til jorden,
og de sprang op i panik fra stolene og løb forvirret

rundt og kiggede op og ned ad søjler og vægge.

Dér var der ikke et skjold og ikke en lanse at finde. (25)

Rasende gjorde de front mod Odysseus med truende tilråb:

“Skurk, skal du fejdt skyde mennesker ned! Det her er det sidste stævne som du kommer til! Nu gaber din undergangs afgrund!

Her har du skammeligt dræbt den bedste af Ithakas unge fyrster! For det skal du fluks blive ædt af grådige gribbe.” (30)

Således råbte enhver i den tro at det var af våde drabet var sket, de tåber som slet ikke kunne begribe at de for længst var fanget i undergangslassoens løkke¹.

Hertil svarede Odysseus med bistert blik under brynet:

“Hunde, I troede nok ikke jeg vendte tilbage i live (35) ovre fra Troja, men mente I trygt kunne hærge mit eje samt med vold ligge i med husets tjenestekvinder, og være bejlere til min frue mens jeg var i live, uden respekt for de guder der bor i himmelens højder, eller for menneskers harme og hævn i kommende tider. (40) Nu har I hovedet fanget i undergangslassoens løkke.”

Det var hans truende ord. Og grøn forfærdelse greb dem. Hver mand så sig omkring for at undfly undergangs afgrund. Kun Eurymachos manded sig op til at gi ham et gensvar:

“Er du Odysseus, Ithakas drot, og er kommet tilbage, (45) da har du al mulig grund til at laste Achaiernes fremfærd, mangen formastelighed i hallen og ude på landet. Dog, nu ligger jo dér den mand der er skyld i det skete, nemlig Antinoos, der var den drivende kraft i det hele, ikke så meget af lyst til at ægte og eje din hustru, (50)

nej, for han havde en plan som Zeus dog ikke lod lykkes:
Han ville lumskeligt myrde din søn og selv blive konge
over alt folket der bor i Ithakas bjergrige bygder.
Han ligger dér på sin dåd. Skån da de folk som er blevet
dine igen! Så skal vi på tingstedet love at gi dig (55)
fuld erstatning for alt der er ædt og drukket på slottet.
Ud over det vil vi alle til bod betale dig tyve
oksters værdi i guld eller malm for at dulme din harme.
Ingen skal laste dig for du er vred til boden er udredt!”
Hertil svared Odyssees med bistert blik under brynet: (60)
“Om I, Eurymachos, ville betale mig alt hvad I ejer,
hvad I har arvet og tjent og siden erhverver i livet,
ville det dog ikke holde min hånd fra at fortsætte drabet
indtil hver eneste bejler er straffet og død for sin brøde.
Nu har I valget imellem at prøve at stampe mod brodden² (65)
eller ved flugt at forsøge at undvige dødens dæmoner.
Men jeg tror ikke at nogen skal undslippe undergangs afgrund.”

Det var Odysseus’ ord. Og det skjalv dem i knæ og i hjerte.
Da tog Eurymachos atter til orde iblandt dem og sagde:
“Sine ubændige hænder vil den mand ikke la hvile. (70)
Nu han har fået sin bue og hurtige pile i hænde,
bliver han ved med at skyde fra tærskelens høvlede planke
til han gør kål på os alle. Så lad os da kæmpe for livet!
Træk jeres sværd og brug jeres bord som skjold til at fange
dræbende pileskud i. Og så går vi på ham i samlet (75)
følge og flok og driver ham bort fra tærsklen og trænger
ud i byen og råber gevalt så hurtigt som muligt.
Så skal han snart ha skudt den sidste pil fra sin bue!”

Det var hans ord og han trak sit hvæssede værge³ fra lænden.
Tveægget var det og smedet af malm. Og han kasted sig fremad (80)

under et skingrende skrig. Men just da sendte Odysseus
skuddet imod ham og traf ham i brystet ved siden af vorten
så at den hurtige pil sad fast i hans lever. Han tabte
sværdet af hænde på gulvet og faldt pladask på et klapbord,
krummed sig sammen derover så dobbelthanksbæger og kødmad (85)
slyngedes af det, og faldt så og hamrede panden i gulvet,
pint i sit hjerte af kval. Han spjætted og sprælled og sparked
stolen ved bordet omkuld, og gus kom over hans øjne.

Nu sprang også Amfinomos frem med sit hvæssede slagsværd
løftet i hånden imod den vidtberømte Odysseus (90)
og ville jage ham væk. Men Telemachos jog ham forinden
lansen med odden af malm i ryggen imellem hans skuldre.
Stødet var hårdt, og spidsen af bronze stak ud gennem brystet.
Da gik han ned med et brag og hamrede panden i gulvet.
Straks sprang Telemachos væk og lod lansen i stikken i liget (95)
da han befrygted at én af Achaierne muligvis ellers,
mens han stod bøjet og bjerged sin langthenskyggende lanse,
skulle gå frem og med hug eller stik af sit sværd få ham fældet.
Hurtigt løb han da hen til Odysseus og stilled sig hos ham,
talte bevingede ord til sin far og sagde sålunde: (100)

“Far, jeg henter et skjold og to forsvarlige lanser
til dig og også en hjelm af malm til at tage på issen.
Også jeg selv klær mig på, og til begge de trofaste hyrder
sкаffer jeg våben. Man kæmper jo bedst i det rette mundering.”

Dette var svaret han fik af sin far, den snilde Odysseus: (105)
“Skynd dig imens jeg har nok af pile til at forhindre
at de, så mange mod én, kan drive mig bort fra min stilling!”

Som han blev bedt om iled Telemachos da gennem gangen

til magasinet hvor alle de herlige våben var bortgemt.
Derfra hentede han to par skjolde og fire par lanser (110)
sammen med to par hjelme af bronze med hestehårsfane.
Hurtigt kom han tilbage og stod ved Odysseus's side.
Og da han først havde væbnet sig selv med de malmtunge våben,
lod han de trofaste trælle få hver sin strålende rustning.
Derpå sluttede de op om den snildrige kæmpe Odysseus. (115)

Medens Odysseus endnu havde pile nok til sit forsvar,
sigtet og skød han i hallen og ramte usvigelig sikkert
én efter én i bejlernes flok, og de styrtede på stribe.
Men da der ikke var flere tilbage at lægge på strengen,
satte han buen ved karmen af hallens høvlede fløjddør (120)
og lod den stå og læne sig op ad den pudsede salsvæg.
Selv tog han firehudsskjoldet⁴ i remmen over sin skulder,
dækkede sit kraftfulde hoved med hjelmens smedede bronze.
Grunt og truende vajede foroven dens hestehårsfane.
Så tog han fat om de to med bronzeod væbnede lanser. (125)
Men på den byggede væg gik en stige op til en luge
oppe på soklen der løb langs hallens knejsende vægge,
ind til en gang der gik ud bag en luge af tømrede planker.
Den gav Odysseus Eumaios besked på at stå og beskytte
øverst på stigen som kun lod én passere ad gangen. (130)

Og Agelaos tog ordet og råbte til alle de andre:
"Kunne vi blot komme op ad stigen til lugen på væggen!
Kunne vi råbe gevalt til folk derude i byen,
ville den fyr have skudt den sidste pil fra sin bue!"

Dette var svaret han fik af Melanthios, gedernes hyrde: (135)
"Nej, Agelaos, det dér duer ikke. Den luge er farligt
tæt på portalen til gården og snæver og svær at passere.

Den kan en modig mand blokere for alle alene.
Men hør nu her! Jeg henter jer déroppe fra magasinet
våben at ruste jer med. For dér og kun dér kan Odysseus (140)
og hans fortrinlige søn have lagt dem, det er jeg vis på.”

Og gennem gluggerne fandt Melanthios, gedernes hyrde,
op til gangen der gik til den gæve Odysseus's kammer.
Tolv var de skjolde og tolv var de lanser og tolv var de blanke
hjelme med hestehårsfaner han fjernede fra magasinet. (145)
Rask var han nede igen, så bejlerne fik dem i hænde.

Da blev Odysseus chokeret. Det skjalv ham i knæ og i hjerte
nu hvor han så de bevæbnede mænd og de dirrende lanser
i deres hænder. Thi hård var den strid der nu var i vente.

Hurtigt talte han da til Telemachos sådan og sagde: (150)
“Så har da en eller anden af kvinderne her i paladset
eller Melanthios skaffet os hårdere kampe på halsen.”

Hertil svarede den kløgtige knøs Telemachos sådan:
“Nej, far, fejlen er min, kun min og ikke en andens.
Jeg må ha ladt magasinets solide døre stå ulåst (155)
bag mig, og én har da været så snild at benytte sig af det.
Skynd dig, Eumaios, gå op og få låst magasinet og sig os
hvem der har været på spil, en tjenestekvinde i huset
eller Melanthios, Dolios' søn, som jeg snarere mistror.”

Således lød de ord som de to vekslede sammen. (160)
Atter steg gedernes hyrde, Melanthios, op for at hente
prægtige våben. Men det så svinenes herlige hyrde
og rapporterede det straks til Odysseus der stod ved hans side:

“Ætling af Zeus, Laertes’s søn, du snilde Odysseus!
Nu er den nedrige karl som vi mistroed, atter på vej op (165)
til magasinet. Så giv mig en klar og tydelig ordre,
om jeg skal slå ham ihjel hvis jeg kan, eller bringe ham herved
så han kan få sin straf af dig for alt hvad han længe
har gået rundt og bedrevet af ondt i dit hus i dit fravær!”

Dette var svaret han fik af den rådsnare, snilde Odysseus: (170)
“Jeg og Telemachos magter at holde de bejlere stangen
her i hallen alene, hvor hårdt de end må gå på os.
Bind I så fyren godt på hænder og fødder og slæb ham
indenfor i magasinet og sur ham en planke på ryggen!
Bind så et velslået reb i krabaten og hejs ham i vejret (175)
over en bjælke ved stolpen og lad ham så hænge deroppe
så han i levende live kan døje ulidelig pine!”

Således lød hans besked, og de lystrede prompte og villigt,
skyndte sig op og blev ikke bemærket af hyrden derinde.
Mens han rodede rundt i hver en krog efter våben (180)
stillede de sig ved hver sin velpolerede dørkarm.
Og da så gedernes hyrde Melanthios trådte på tærsklen
og ville ud med en skinnende hjelm af malm i sin højre
og i sin kejte et ældgammelt skjold der var irret og ormædt –
det var det skjold som Laertes engang havde båret som yngling; (185)
det havde ligget så længe at remmenes sømme var sprukne –
styrtd de på ham og greb ham og haled ham ind efter håret
i magasinet og slog ham trods al hans hyl i gulvet.
Derpå bandt de med snærende bånd hans hænder og fødder
sammen på ryggen, præcis som den prøvede fyrste Odysseus, (190)
gamle Laertes’s søn, havde sagt dem at de skulle gøre.
Og i et velslået reb stukket op over bjælken ved stolpen
hejsed de kæltringen op så han hang under loftet deroppe.

Hilset med hån blev han så af svinenes hyrde Eumaios:
“Nu kan du ligge på langs deroppe til natten er omme, (195)
puttet så blødt og så sødt som du bare har kunnet forlange!
Og når den strålende sol stiger op af Okeanos’ bølger,
ved jeg du vågner betids og står op og henter de geder
som du har lovet at bringe til bejlernes festlige gilde.”

Dermed lod de ham hænge deroppe i tovet og dingle, (200)
væbnet sig begge to atter og låste omhyggeligt bag sig
før de på ny gik ned til den snilde og tapre Odysseus.
Fnysende kraft stod mændene dér, de fire på tærsklen,
bejlerne nede i salen, en talrig og duelig skare.

Blandt dem viste sig da Kronidens datter Athene, (205)
helt og aldeles som Mentor såvel i statur som i stemme.
Det var en fryd for Odysseus at se, og han sagde således:
“Mentor, hjælp mig i striden! Glem ikke en ven der i sin tid
ofte har været dig god! Vi er jo på selv samme alder.”

Det var hans ord, men han tænkte det nok var Pallas Athene. (210)
Bejlerne larmede op i den anden ende af hallen.
Først med et truende råb var Damastors søn Agelaos:
“Mentor, lad ikke Odysseus besnakke dig med sine løfter
til at gå mod os i kamp og forsøge at redde ham fra os!
Hvad vi er ude på, tænker jeg nok vi kan sætte igennem. (215)
Når vi er færdig med fader og søn og har fældet dem begge,
dræber vi også dig selv for hvad du har ønsket at øve
mod os. Det kommer du selv til at bøde for med dit hoved.
Og når vi så har berøvet jer kraften med vores bronze,
lægger vi alt hvad du ejer, på gården eller på landet, (220)
sammen med det som vi tar fra Odysseus. Og vi vil så ikke

lade en søn eller datter af dig tilbage i live
og vil formene din hustru at færdes på Ithakas gader.”

Det var hans ord, og des vredere blev Athene i hjertet,
og med forbitrede ord tog hun fat på at ærte Odysseus: (225)

“Det er forbi med det mod og den styrke du ejed, Odysseus,
da du i ni år kæmped ved Troja for at erobre
Zeus’s datter Helene, den skønneste kvinde, tilbage.

Dér slog du talrige mænd ihjel i grusomme kampe,
din plan fældede Priamos’ by med de brede alléer. (230)

Hvor kan du da, omsider vendt hjem til dit hus og dit eje,
jamre og være forsagt for at møde bejlerne dristigt?

Kom nu herhen ved min side, min ven, og se hvordan jeg gør!
Så skal du her i den grusomme kamp erkende hvorledes
Mentor, Alkimos’ søn, forstår at gengælde venskab.” (235)

Dog var hun ikke endnu til sinds at afgøre sejren,
men ville vente og se hvor stor en styrke og kampkraft
både han selv og hans herlige søn kunne lægge for dagen.
Selv fløj hun op på et spær i den sodede sal under kippen,
satte sig dér og så ud aldeles som var hun en svale. (240)

Bejlerne kaldtes til dåd af Damastors søn Agelaos,
af Demoptólemos og af Eurynomos og af Peisandros,
Polyktoriden, samt af Amfímedon og af den tapre
Polybos. Det var de gæveste mænd i bejlernes skare
der var i live endnu og i kamp for at blive i live. (245)
Talrige andre var faldet for bue og bidende pile.

Dette var rådet de fik af Damastors søn Agelaos:

“Venner, om lidt er det sket med fyrens ubændige hænder!

Mentor er gået sin vej, og luft var det bare han loved!

Nu er der bare de fire tilbage på tærsklen til døren! (250)

Kast ikke alle i flæng jeres hvæssede lanser på én gang!

Først skal kun seks af os kaste og se om Kroniden dog ikke
lader os træffe Odyssees og vinde os storartet hæder.

Resten er intet problem når *han* er ryddet af vejen.”

Det var hans ord. Og seks mand kasted af yderste evne (255)

på hans signal. Men Pallas Athene lod samtlige fejle.

Én fik med lansen ram på højsalens knejsende dørpost,

én fik givet en planke i selve døren en skramme

mens en tredjes fløj ind med odden af bronze i væggen.

Men da alle med held havde undgået bejlernes lanser, (260)

talte Odyssees bevingede ord og sagde således:

“Nu skal da også jeg selv gi os en ordre i kampen:

Kast jeres lanser mod flokken af bejlere som nu begærer

oven i alle de øvrige ting at berøve os livet!”

Det var hans ord. De tog sigte og kasted. Odyssees’ lanse (265)

tog Demoptolemos’ liv, hans søn blev Euryades’ drabsmand,

svinenes herlige hyrde Eumaios fik Elatos nedlagt,

oksernes øverste hyrde Filoitios fælded Peisandros.

Alle de fire gik om og fik tænderne fulde af gulvsand.

Bejlerne trak sig tilbage i bunden af hallen. De fire (270)

styrtede frem til de faldne og rykkede lanserne af dem.

Bejlerne kasted nu atter med kraft deres hvæssede lanser.

Pallas Athene lod atter de fleste af kastene glippe.

Én fik med lansen ram på højsalens knejsende dørpost,

én fik givet en planke i selve døren en skramme (275)

mens en tredjes fløj ind med odden af bronze i væggen.

Dog blev Telemachos lige berørt af Amfimedons lanse

så han ved håndleddet fik en helt ubetydelig skramme.

Også Ktesippos fik givet Eumaios en rift på hans skulder
over hans skjold, men lansen fløj over og landed på jorden. (280)

Og af den tapre og snilde Odysseus og dem der var hos ham
slyngedes hvæssede lanser på ny mod bejlerkrapylet.

Da blev Eurydamas fældet af Stadens styrter Odysseus,
Polybos dræbt af hans søn, Amfimedon skudt af Eumaios,
mens Ktesippos blev ramt af Filoitios, oksernes hyrde, (285)
lige i brystet. Da råbte han højt hoverende til ham:

“Nu, Polytherses’s søn, din spottefugl, kan du vel stoppe
alt dit storpraleri og må lade de evige guder
få deres vilje til sidst. For de har jo vælden og æren.
Her er en skænk for den skank du i går ville skænke Odysseus, (290)
gudernes lige, der var kommet hjem som en farende tigger.”

Det var hvad oksernes hyrde Filoitios sagde. I nærkamp
spidded Odysseus på spyddet Damastors søn Agelaos,
mens Telemachos rendte Leokritos, søn af Euenor,
spyddet ind i hans lyske og ud igen af hans ende. (295)
Og han faldt forover om og hamrede panden i gulvet.

Just da løfted Athene sin dødsensdystre aigide⁵
højt under hallens loft, og panik greb bejlernes hjerter
så de fór rundt i salen som bissende⁶ køer på marken
når de er slagne af skræk for stik af en brummende bremse, (300)
og det er forsommertid og dagene lunes og længes.
Ligesom ørne med næb som kroge og kløer som tænger⁷
oppe fra bjergenes tinder slår ned over småfugleflokke
som i panik søger nedad mod sletten fra skyernes rige,
men bliver ynkeligt dræbt uden chance for flugt eller styrke (305)
til at forsvare sig med, og folk fascineres af jagten,
sådan blev bejlerne, jagtet omkring af de fire i hallen,

fældet for fode og faldt under skrig og skrækkelig rallen.
Hjelme og hjerner brast, og det dampet af pøle på gulvet.

Da sprang Leodes frem og greb Odyssees om knæet (310)
bønligt og bad for sit liv med denne bevingede tale:
“Se, jeg holder dit knæ, Odyssees! Besind dig og skån mig!
For jeg tør sige jeg aldrig i ord eller gerning har krænket
nogen af kvinderne her i dit hus, men prøvet at lægge
dæmper på andre af bejlernes folk når de optrådte sådan. (315)
Lytet til mig har de ikke og ikke holdt hånden fra udåd.
Gruelig død har de fået for egne formasteligheder.
Intet har jeg, deres offerpræst, gjort. Og bliver jeg ombragt,
da er der ikke mer løn for godt at finde i verden!”
Hertil svared Odyssees med bistert blik under brynet: (320)
“Når du bekender du selv var bejlernes offerbeskuer,
må du jo tit have bedt besværgende bønner i hallen
om at jeg måtte fortabe den liflige dag for min hjemkomst
og at min hustru blev din og fødte dig sønner til huse.
Du skal da ej heller slippe for ilde og kummerligt uliv!” (325)

Dermed greb han det sværd i sin muskelbugnende næve
som Agelaos smed fra sig på jorden da livet forgik ham.
Og med et eneste hug slog han til i Leodes's nakke
så at hans hoved sprang af og fik jord på sin skrigende tunge.

Sangeren Femios, Terpios' søn, der nødig og tvungen (330)
underholdt bejlerne, søgte at undslippe sortnende dødslod.
Tvivlrådig stod han ved stigen til lugen med lyren i hånden
og var i to sind om hvad der nu var det bedste at gøre,
enten at snige sig ud til Alfaders⁸ alter i gården,
sætte sig dér og klynge sig fast hvor både Odysseus (335)
selv og hans far havde brændt utallige køller af okser,

eller at falde Odyssees for føde og bede om skånsel.

Og hvad han syntes var bedst, jo mere han tænkte derover,
det var at favne Laertes's søn Odyssees's hase.

Derfor lagde han først sin hvælvede lyre på gulvet (340)

mellem den sølvbenaglede stol og vinblandekummen.

Så sprang han frem til Odyssees og lagde sin arm om hans hase⁹

bønligt og bad for sit liv med denne bevingede tale:

“Hør mig, Odyssees, jeg favner dit knæ, forskån mig for døden!

Du vil selv bagefter bittert fortryde ifald du har ombragt (345)

sådan en sanger der synger til guders og menneskers ære.

Selv har jeg lært mig min kunst, og en gud har ladet mig nemme

alle slags kvad, og at synge for dig er en hæder som om jeg

sang for en gud. Betving da din lyst til at kappe min nakke!

Også din elskede søn Telemachos kunne bevidne (350)

at det er langt fra med, men mod min vilje jeg kommer

her i bejlernes lag og må optræde ved deres gilder.

Stærke og mange mod én har de voldeligt ladet mig hente.”

Og da den signede svend Telemachos hørte hans bønner,

talte han straks til sin far der var lige i nærheden af ham: (355)

“Stands og dræb ikke denne uskyldige mand med dit malmsværd!

Og også Medon, herolden, skal skånes – han tog sig jo altid

ordentligt af mig herhjemme i al den tid jeg var lille –

hvis han da ikke er dræbt af Filoitios eller Eumaios

eller har mødt dig selv da du før gik grassat gennem hallen.” (360)

Det var hans ord, og dem hørte den kloge og kløgtige Medon.

Han lå i ly af en stol med en nyflået oksehud trukket

over sig i et forsøg på at undfly undergangs mørke.

Nu kom han frem under stolen og kastede huden til side.

Og han sprang frem og fik slynget sin arm om Telemachos' hase (365)

mens han bad for sit liv med denne bevingede tale:

“Kære, her er jeg, hold inde! Og sig til din far at han ikke
nu med sin vældige kraft skal støde mig ned med sit malmspyd
i sin forbitrelse mod de bejlere der har forødet
huset for ham, de tåber der ikke har agtet din ære!” (370)

Smilende talte den snilde Odysseus til ham og sagde:
“Frisk mod, siden jo denne min søn har reddet og frelst dig
så at du selv kan se og bevidne det over for andre:
godhed båder en mand langt mer end forræderisk slethed!
Gå I nu ud fra hallen i gården og sæt jer derude (375)
borte fra drabet herinde, du selv og den herlige sanger
så jeg kan fuldende alt hvad jeg endnu skal gøre i huset!”

Det var hans ord. Og de to gik ud af hallen i gården
hvor de satte sig ned ved Zeus’ den almægtiges alter,
frygtsomt spejdende om sig og stadig med angsten i livet. (380)

Helten Odysseus så sig omkring om der stadig var nogen
bejler i live, i skjul for at undfly sortnende dødslod.
Alle som én lå de dræbt i støvet og blodet på gulvet,
døde som blanke sardiner som fiskere inde på bugtens
buede strand har fanget i nettets utallige masker (385)
og halet op af det grålige hav. Da ligger de alle
spredte i sandet og savner de bløde bølger i havet,
og i den brændende sol forgår dem livet af kroppen.
Sådan lå bejlernes lig i dynger imellem hinanden.

Og til sin søn tog Odysseus til orde og sagde således: (390)
“Skynd dig, Telemachos, kald på min amme, den tro Eurykleia!
For jeg har noget at sige der ligger mig meget på sinde.”

Det var hans ord, og Telemachos lød sin faders befaling,

banked på døren og kaldte på ammen, den tro Eurykleia:
“Kom nu herud, du gamle ærværdige hovmesterinde (395)
over de tjenestekvinder der findes hos os i paladset!
Nu skal du ud til min far der har en besked han vil gi dig.”

Det var beskeden han gav, og hendes ord fattedes vinger.
Hun lukked dørene op til den velbeboede højsal.
Og hun begav sig derind med Telemachos foran som fører. (400)

Derinde traf hun Odyssees blandt alle de døde og dræbte,
overbesprøjtet med søle og blod, som var han en løve
der i et vænge har dræbt og ædt en brølende bøffel.
Hele dens bryst og begge dens kinder til højre og venstre
driver af blod så den er et forskrækkeligt skue at møde. (405)
Lige så overbesprøjtet på arme og ben var Odysseus.

Da hun så bejlernes lig og blodet af dem i pøle,
skreg hun af jubel og fryd over dåden som dér var forøvet.
Dog blev hun standset deri af Odyssees, så nødig hun ville,
ved at han talte bevingede ord og sagde sålunde: (410)

“Fryd dig, men kun i dit hjerte og gem din jubel derinde!
Det er ugudeligt færd at hovere over de dræbte.
Løn som forskyldt har de fået, og guder har villet det sådan.
Agtelse viste de aldrig for menneskevæsner på jorden,
hverken for lav eller høj der kom dem på vejen i livet. (415)
Gruelig død har de fået for egne formasteligheder. –
Tag nu og nævn mig de piger i huset der ikke har vist mig
skyldig loyalitet og hvem der har teet sig trofast!”

Dette var svaret han fik af sin amme, den tro Eurykleia:
“Det skal jeg gerne, min søn, fortælle dig klart og sandfærdigt. (420)

Der er af tjenestekvinder i alt halvtreds i paladset
som vi har oplært til at udføre kvindelig gerning,
karte og spinde og væve og slide fra morgen til aften.
Ud af det samlede tal er der tolv der har teet sig skamløst.
Mig respekterer de ikke, ja end ikke Penelopeia. (425)
Og da Telemachos først for nylig er blevet voksen,
lod hun ham aldrig gi ordrer til husets tjenestekvinder.
Nu vil jeg skynde mig op i det strålende højenloftskammer
og gi din hustru besked. For en gud har sendt hende slummer.”

Dette var svaret hun fik af den rådsnare, snilde Odysseus: (430)
“Væk hende ikke endnu! Giv i stedet de tjenestepiger
som du har sagt har forbrudt sig besked på at stille hernede!”

Det var hans ord. Og den gamle forlod hans sal med det samme
for at beordre dem alle til ufortøvet at møde.

Alt imens kaldte han selv på sin søn og de trofaste hyrder, (435)
talte bevingede ord til de tre og sagde sålunde:
“Bær I nu ligene ud, og lad pigerne hjælpe jer med det!
Når de har vasket og skrubbet de prægtige stole og borde,
og de er rene og tørret med poresugende svampe,
og der er ryddet og rent og alt er i orden i hallen, (440)
før da pigerne ud af min fastopbyggede kongsgård,
ud mellem bikubeskuret¹⁰ og ydermuren af gården.
Dér skal I stikke dem ned med hvæssede sværd til de alle
drager det sidste suk og har glemt de elskovens glæder
som de har dyrket i smug ved at bole med bejlerkrapylet.” (445)

Det var hans ord. Og pigerne kom i flok og i følge.
Grueligt græd de med tårer i stride strømme på kinden.
Først bar de ligene ud af alle de dræbte i hallen,

og under halvtaget langs med muren ude i gården
stablede de dem så op på hinanden på bud af Odysseus. (450)
Han skyndte på dem, og de måtte slæbe så nødig de ville.
Derpå vaskede og gned de de prægtige stole og borde
rene og tørrede dem af med poresugende svampe,
mens Telemachos selv og Eumaios og oksernes hyrde
rensede gulvet i hallen med både skraber og svaber. (455)
Skidtet bar pigerne ud i en bunke ude i gården.

Og da der så var gjort rent og alt var i orden i hallen,
førte de pigerne ud af den fastopbyggede kongsgård,
ud mellem bikubeskuret og ydermuren af gården
hvor der var snævert og trangt og flugt aldeles umulig. (460)

Dér tog den kløgtige knøs Telemachos ordet og sagde:
“Nej, med en hæderfuld død vil jeg ikke ta livet af disse
tøjter der har dynget skam og skændsel over os begge,
både min mor og mig selv, og har sovet i bejlernes senge.”

Det var hans ord, og han spændte en skibstrosse¹¹ stramt fra en søjle (465)
rundt om bikubeskuret, så højt at de ikke formåede
med deres fødder at nå til jorden og støtte sig på den.
Ligesom baskende drosler og duer blir fanget i doner¹²
der er sat op på en snor af en kramsfuglejæger¹³ i krattet,
når de vil søge sig hvile, men finder et skrækkeligt leje, (470)
således hang de på rad alle sammen med hovedet i løkken
om deres hals for at få sig en gruopvækkende ende.
Benene sprællede og spjættede en stund, men ikke ret længe.

Så trak de også Melanthios ud gennem gangen i gården
og skar ham næsen og ørerne af med nådesløs bronze, (475)
kappede hans kugler og køn og gav dem til grådige hunde,

og slog hans arme og ben af hans krop i rasende hævnlyst.

Derpå vaskede de sig for blodet på hænder og fødder

og gik så ind til Odysseus med sagen færdigforrettet.

Han sagde da til sin amme, den gamle og tro Eurykleia: (480)

“Gammelmor¹⁴, bring os nu ild og svovl der fordriver det onde,

så jeg kan rense min hal. Og bed så Penelopeia

straks at komme herved med de piger hun har i sit kammer!

Sig til de øvrige kvinder de straks skal møde i hallen!”

Dette var svaret han fik af sin amme, den tro Eurykleia: (485)

“Alt hvad du beder mig gøre, min dreng, er ganske i orden.

Men lad mig hente dig tøj, en kjortel og kappe til kroppen,

så at du ikke skal stå i din hal med de laser og pjalter

om dine vældige skuldre. Det var da en værre skandale.”

Dette var svaret hun fik af den rådsnare, snilde Odysseus: (490)

“Nej, du skal først tænde op og få ild på arnen i hallen!”

Det var hans ord, og den tro Eurykleia var ikke ulydig,

sørgede for ild med det samme og bragte ham svovl. Og Odysseus

rensende med rygende svovl sin hal, sit hus og sin forgård.

Ammen begav sig imens omkring i de prægtige kamre (495)

og gav de tjenende kvinder beskeden og skyndede på dem.

Og de kom ned gennem huset med lyspinde i deres hænder,

stimlede sammen omkring ham og hilste ham velkommen hjemme,

trykkede hans hånd og kyssede ham både på kinder og skuldre.

Da blev han endelig grebet af liflig trang til at græde, (500)

hulke og sukke af fryd. For han kendte dem alle af hjertet.

fra Homers *Odysseen*, oversat af O.S. Due, Gyldendal 1999

¹ **undergangslassoens løkke**: den græske sætningskonstruktion er kompliceret her (og betyder cirka "ødelæggelsen havde uundvigeligt viklet sig rundt om dem alle sammen"), så Otto Steen Due har oversat verset relativt frit; lassoen eller noget tilsvarende fandtes ikke i antikken.

² **stampe mod brodden**: kæmpe mod noget, hvor man ved, man vil tabe.

³ **værge**: Forsvarsvåben, her et sværd.

⁴ **firehudsskjoldet**: et skjold som var lavet af fire lag hud.

⁵ **aigide**: Magisk skjold, der giver fuld beskyttelse til den, der bærer det. Den tilhører Zeus, hvem epiteten altså er tilknyttet. Men i kunsten ses Athene ofte med Aigiden.

⁶ **bissende**: løbende vildt afsted.

⁷ **tænger**: tang i flertal.

⁸ **Alfaders**: Zeus'

⁹ **lagde sin arm om hans hase**: en klassisk positur for en bedende var knælende at lægge sin venstre arm bag om den persons knæ, man bad til, og række sin højre hånd åben med håndfladen opad mod vedkommendes hage.

¹⁰ **bikubeskuret**: en rund bygning, som man ikke ved, hvad er blevet brugt til. Runde bygninger er en sjældenhed i den græske arkitektur (men udbredte i den romerske).

¹¹ **skibstrosse**: kraftigt tov.

¹² **doner**: Snare til fuglefangst.

¹³ **kramsfuglejæger**: En jager, der fanger små fugle, primært drosselfugle.

¹⁴ **Gammelmor**: Et udtryk for ældre damer. Det er ikke den måde, man tiltaler sin mor på i antikken.